

deeling van het bezit buiten, evenals hetgeen de Heiland laat volgen: Zoo gij dan in den onrechtvaardigen Mammon niet getrouwt zijt geweest etc. Jezus eischt dus trouw ten opzichte van het aardse goed, en Hij stelt die trouw zóó hoog, dat, wanneer in het aardse geen trouw betoond wordt, en de mensch geen trouw beoogt is van het stoffelijk goed, hij zich ongeschikt betoont om het ware, blijvende goed te ontvangen. Doch dit laatste moet het hoogste blijven. Het eerste mogen wij nooit dienen. Wij mogen niet onder het geld, maar moeten er boven staan, en God gedooft niet, dat het aardse bezit een afgod wordt, waarop wij vertrouwen. Dan bezitten wij niet meer het goed, doch het goed bezit ons, en daartegen nu waarschuwt Jezus, als Hij zegt: Gij kunt niet God dienen en den Mammon.

Aan een veroordeeling van den eigendom valt dus niet te denken.

Christus laat zich in dezen zin nimmer uit.

Dat doet Hij ook niet in de gelijkenis van den rijken dwaas of van den rijken man en den armen Lazarus. Daarin jaakt Hij niet den rijkdom van deze menschen, maar vonnist Hij de dwaasheid van den een, en laat Hij van den ander zien, hoe de uitwendige omstandigheden van deze aardse beoefening allenminst maatstaf zijn voor den eeuwig-gedeelten, en dat accentueert Jezus heel scherp tegenover den rijken jongeling, dat rijkdom heel gemakkelijk een struikelblok is voor den weg der zaligheid. Hoe bezwaarlijk gaat een rijke in in het koninkrijk der hemelen! En zoo is de rijkdom niet op zichzelf een kwaad en een gevaarlijk iets, maar het bezit en de aardse weelde kan licht voor den zondigen mensch een kwaad worden, wijl zij hem verhinderen, den wil Gods te volbrengen. Dit behoeft echter niet. Voorbeelden als van Nikodemus en Jozef van Arimathea, van Cornelius en Lydia bewijzen zulks overvloedig. Doch wel ligt dit kwaad aan de deuren der harten, en daarom heeft Christus ook zulk diep medelijden met de rijken. Hij scheldt niet op hen. Hij is niet afgunstig, maar Hij beklagt ze, want: het is licht, dat een kemel ga door het oog van een naald, dan dat een rijke inga in het Koninkrijk Gods.

Het zal ons nu duidelijk zijn hoe Jezus over het bezit heeft geoordeeld.

Door Hem is de eigendom niet als contrabande gebrandmerkt, wat ook bevestigd wordt door positieve gegevens, als b.v. de gelijkenis van de verloren penning en het verloren schaap. In het bezit van aardse goed ziet Hij allenminst zonde, en wanneer Hij erover spreekt, beschouwt Hij deze dingen altoos in betrekking tot het eeuwige leven. En dat wordt bij dit stuk vaak vergeten. Zeker, Christus laat Zich ook uit over de sociale verhoudingen van Zijn dagen. Hij sluit Zijn oogen niet voor de maatschappelijke vragen. Hij richt en beoordeelt wat er omgaat in de sociale beroering van Zijn tijd, doch Hij spreekt er nimmer over in sociologische zin. Hij predikt ons alleen de religieus-ethische waarde der dingen, en beschouwt geld en goed, bezit en productie in dat licht. En daarom is het onschrijftuurlijk uit hetgeen Christus over het sociale leven gezegd heeft conclusies te trekken voor de economische en strikt-maatschappelijke verhoudingen. Daarom is het dwaas van Hem een sociaal hervormer te maken, en uit Zijn evangelie allerlei sociologische uitspraken te halen. Daarom is het ook onmogelijk zich ten gunste van privaat- of communiaal bezit op den Heiland te beroepen. Jezus geeft van deze kwestie geen oplossing. Hij is niet gekomen om sociale vragen te beantwoorden. Hij bespreekt het maatschappelijk vraagstuk alleen in zoverre het verband houdt met of beteekenis heeft voor de dingen, die boven zijn. En alleen in dezen zin zijn in de woorden van onzen grooten Profet de hoofdlijnen voor de maatschappelijke verhoudingen te vinden, en alleen met dit grondprincipe voor oogen kan men in het Evangelie zoeken naar leidende beginselen voor sociale studien.*)

Dieper kan ik op deze kwestie niet ingaan. Het zou interessant wezen, om alle „sociale gegevens“ uit de Evangelien te bespreken, doch zulk een onderzoek zou mij te ver voeren, en valt buiten het kader van mijn onderwerp. De vraag, die ik in dit artikel onder oogen heb gezien, is deze, wat Christus ons predikt over den eigendom, en of Hij een keuze gedaan heeft tusschen privaat- en communiaal bezit, en het antwoord is: Jezus heeft het bezit, ook den rijkdom niet, met geen woord als in zichzelf zondig veroordeeld, en Zich over de eigendomsaestie niet uitgelaten. Hij zegt ons alleen, hoe wij als Zijn discipelen het aardse goed moeten gebruiken.

A. D.

* Vgl. ook Dr J. A. C. van Leenwen, Armen en rijken, Kampen 1919, blz. 53, en Dr A. Kuyper, De Christen en de sociale nooden.

LITERATUUR EN KUNST.

Zooals men weet hebben we de gewoonte gevolgd van de hoogtijden van 't jaar ook de rubriek Literatuur en Kunst telkens te doen spreken. Waar nu,

door allerlei verschuiving, het artikel naar aanleiding van het feit der Hemelvaart niet kon worden geplaatst in het nummer van de vorige week, voeg ik de hoofdzak daarvan toe aan dit stuk, dat in z'n oorspronkelijken vorm anders was samengesteld, maar thans eveneens is bekort.

Hemelvaart en Pinksteren.

Onder de nagelaten papieren van wijlen docent A. Steketee, een rijk begaafd geleerde, fijn van geest en vroom van gemoed, is ook een bundel stichtelijke poëzie, evenals talrijke meditaties het werk van stille uren, die niet aan de studie waren gewijd.

Deze gedichten, de uitingen van eigen gemoedsleven, waren niet bestemd voor anderen in den regel; de maker bewaarde ze voor zichzelf als getuigenissen van wat in de eenzaamheid van z'n studeerkamer was voorgevallen tusschen God en zijn ziel. In zichzelf gekleerd denker als hij was, deed hij anderen niet zien wat in die uren van gemeenschap met God door hem was ervaren. Maar wie thans, nu hij reeds lang is heengegaan, deze gedichten leest, ziet hoe in die momenten een Jacobs ladder voor zijn geestesoog stond opgericht, waarlangs de ziel door de regionen des lichts opklom tot haar God.

Telkens weer treffen de gedichten door hun rijkdom aan diepe gedachten, hun warmte van liefde en geloof, hun behoefte vooral aan Christus' nabijheid. Naar den vorm zijn ze soms wat onderwetsch, althans niet van dezen tijd. Maar hun inhoud, die de klare weerspiegeling is van een tot God gekeerde ziel, veroudert niet, omdat hij vol is van geloofs-ervaring en geloofsrealiteit. Wie gelezen heeft Steketee's „Gedachten over onzen diepen val en de verlossing, die er is, in Christus Jezus“, die voor enkele jaren gebundeld zijn verschenen, kent den geest, die uit deze gedichten spreekt.

Een ervan is „De Christen op Hemelvaartsdag“. Ik neem het als hoofdzak van m'n artikel der vorige week hier over:

Ik gedenk, hoe mijn Heer is ten hemel gevaren,
En daar plaats heeft bereid voor een zondaar als ik.
Zie, daar leeft Hij, mijn Koning, bij zingende scharen!
Galileë, daarheen Uw smachtende blik!

Hij verliet Zijn gemeente op den berg der olijven,
„Mijn vrienden“, zoo had Hij gesproken, „ik ga
Naar den hemel U voort, waar wij steeds zullen blijven.“
En Hij ging — en zij zonden hun zielszuchten na.

„k Ben gekerkerd in 't stof, ach, een worm van de aarde,
Had ik vleuglen der duive, ik volgde Zijn spoor....
Doch welhaast zal ik volgen, omdat Hij verklaarde
Dat 'k tot Zijn gekochte beminden behoort.

„k Weet geen enkele reden waarom Hij mij minde,
„k Was den duivel genegen, des duivels domein,
„k Was ook nooit in mijn leven een Jezus-gezinde,
Doch Hij wilde mij minnen en maakte mij rein.

Nu leef ik nog weinig' gevlengelde stonden....
En dan leg ik mijn lasten voor eeuwig ter neer,
Mijn stof en gebreken, mijn wereld en zonden,
Want voor mij is geen dood, geen verdoemenis meer!

En dan juich ik ten Hemel, naar Hem, die mij wachtte,
Hem te zien, dat zal zijn onuitspreklijk zoet.
„k Zal Hem zien met mijn oogen, o blijde gedachte,
Die mij wonderlijk, liefelijk duizelen doet.

„k Zal Zijn liefde daar drinken, en met Zijn gekochten
Bij den brulofstisch zingen in 't koninklijk hof.
Juda's Lecuw heeft gestreden en glorie bevochten,
Gij, o Lam, hebt verloet U zij eeuwig de lof!...

Men proeft hier den geest van de beste mystiek, die onze literatuur kent, van de 17e eeuwers Sluyter en Lodensteyn, den 18e eeuwschen Jan Luyken, den 19e eeuwschen Da Costa, menschen met wier gedachten Steketee zeer vertrouwd was, zooals de grootste mysticus onzer literatuur, Thomas à Kempis, de volle liefde had van zijn hart. En als de volkomen ziele-spiegeling van den man, die in de koorts nachten op zijn sterfbed altijd maar weer nieuwe woorden herhaalde van Thomas à Kempis of Pascal, heeft dit gedichtje blijvende waarde, ook voor onzen tijd. En ook, 't is de volle intonatie van des christens dankbaarheid op den Hemelvaartsdag.

Ter gelegenheid van het komende Pinksterfeest zou ik willen wijzen op een van Da Costa's Pinksterzangen. Men zal zich herinneren hoe ik inder tijd ook enkele fragmenten aanhaalde uit Da Costa's Paaszangen. Het is nuttig en noodig in onzen tijd de herinnering aan Da Costa's dichterlijken arbeid te verlevendigen.

Voor velen, met name onder onze jongemensen, is de stralende glans van Da Costa's geloofsliederen verbleekt. Al te willig heeft men geluisterd naar de slopende critiek, waarmede de eerste tachtigers getracht hebben de religieuze poëzie der voertiger jaren af te breken. In de, soms wat onderwetsche taal van Da Costa, z'n hier en daar rhetorische beeldspraak, heeft men aanleiding meenen te vinden om gansch zijn poëtischen arbeid als onderwetsch te mogen bestempelen, of als rhetorisch, als van een anderen tijd en niet meer voor deze eeuw. De vijandschap tegen den Da Costa van „de Bezwaren tegen den geest der eeuw“ heeft doorgewerkt, en heeft zich bij de literaire herleving van 1880 nog eens weer op hem als dichter geworpen, met het gevolg, dat het nakomende geslacht Da Costa niet meer als dichter kon of wilde zien.

Daartegen nu moet ons waarschuwend woord

worden verheven. We moeten doen zien, dat de schoonheid, die afstraalt van 't werk van een Bijderlijk of Da Costa in geen enkel opzicht dof wordt in tachtigersbelichting — zooals trouwens vele moderne critici eerlijk erkennen — maar, juist andersom, dat wat de tachtigers hebben aangezien als de onmisbare voorwaarden voor echte kunst, karakteristieke eigenschappen zijn van Bijderdijk's of Da Costa's poëzie. Ook zij zijn individualist en realist, ook hun taalmuziek is in harmonie met hun emotie, maar die emotie, dat realisme, dat individualisme zijn gansch anders dan bij de tachtigers, en dus klinkt hun poëzie óók gansch anders. En hun techniek? Men behoeft alleen maar een compleeten bundel van Da Costa's werk door te bladeren en men zal verbaasd staan over de veelzijdigheid van zijn versvormen, de nooit feilende zuiverheid van metrum en rythme, het nimmer gezochte rijmverband.

Dit alles moet onze tijd en met name ons jonger geslacht leeren begripen. Het veroordeelen berust veelal op hooren-zeggen, het beter verstaan zal kunnen komen als men dezen dichterlijken arbeid zelf leert kennen. 't Is daarom, dat ik twee malen achtereenvolgend op Da Costa's werk wijs, nu de omstandigheden daartoe aanleiding geven.

De drie Pinksterzangen, die we van Da Costa kennen, zijn te groot, dan dat ik een ervan volledig kan overnemen. Enkele strophen van den tweeden zang echter kunnen een denkbeeld geven van het geheel. Op de melodie van gezang 38 zingt de dichter aldus:

Ja! de Trooster is gekomen,
Jezus ging van de aarde heen!
Jezus, van u opgenomen,
liet, o Kerk! u niet alleen!
De Beloofde werd gezonden,
en de Kracht uit God kwam neer!
't Past ons, juchend, keer op keer,
Zijn verschijning te verkonden!
Heden is het Pinksterfeest!
Looft en dankt den Heiligen Geest!

Looft den Geest! Hij is de Heere
God door God uit God gedaan!
Zingt Hem psalmen, geeft Hem ere!
Roep Zijn naam uit! bidt Hem aan!
Hem, die gaaf en Gever tevens
uitzendt en gezonden wordt,
God is, en wordt uitgestort!
Looft, o volk! den Geest des levens,
Hem, die schiept en wederschept,
dien ge in 't hart ontvangen hebt!

Looft den Geest! Hij zal niet wijken
van de Kerk, met bloed gekocht.
Zijn nabijheid zal steeds blijken,
hoe de vijand woeden mocht!
Vrees niet, o gezochte schapen,
vrees niet weergevonden ziel,
zoo de nacht u overviel!
Zou de Geest des Heeren slapen?
Waakt Hij, schoon geen oog Hem ziet,
voor de kleine kudde niet?

Geest der kennis, Geest der waarheid,
der genade, der gebeden!
leer ons wandlen bij uw klaarheid
in de heilverborgenheiden!
Doe ons Abba Vader bidden,
zeggen Jezus onzen Heer,
geven U in alles de eer!
Zweef in der Gemeenten midden,
om te heiligen de offerand
van hun hart, en mond, en hand!

Wil ons tot een tempel maken,
dien uw heerlijkheid vervult,
dat we eens uit het graf ontwaken,
in onsterfelijkheid gehuld!
Ook de kwijnende gemeente
wacht van U het leven weer!
Daal op 't overblijfsel neer,
op 't verstrooid en dor gebeente,
dat Uw blazing slechts verbeidt,
en 't herrijst in heerlijkheid.

Trooster! Zalver! Gij zult komen
op 't gebed, door U verwekt!
Van Uw regens, van Uw stroomen
wordt eens de aarde gansch bedekt!
Liefde en ijver zullen blaken,
waar reeds alles scheen verkwaad,
als de Pinksterzon verschijnt!
Noordenwind! o wil ontwaken!
Zuidenwind! doorwaai den hof!
Heilge Geest! U zij de lof!

Zij de hooge stemming van dezen zang ook die van onzen Pinksterdag.

C. T.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Onbekend maakt onbemind.

De gedachte om een „Hongaarsche Herant“ uit te geven in onze taal en dan geschreven door Hongaren over het Hongaarsche kerkelijk leven uit het verleden en het heden, is eens zeer gelukkige geweest, vooral omdat wij daardoor eenigszins op de hoogte kunnen komen van wat er eens was en nu nog rest van Gereformeerd kerkelijk bewustzijn onder de Hongaren. Nooit kwam zoo sterk uit het geloof aan de katholiciteit der kerk onder de